



# 'De kinderen kunnen niet meer terugkomen'

Kloof rond Duitse bruinkoolmijnen tussen tegenstanders en bewoners die opkomen voor hun banen

Josta van Bockmeer  
Morschenich

In de hoofdstraat van het West-Duitse dorpje Morschenich zijn de meeste rolluiken naar beneden. Er is bijna niemand aanwezig om de honderden actievoerders te bekijken die deze zondag door het dorp trekken. De oorzaak ligt een paar honderd meter verderop, waar een bruin gat van ongeveer 43 km<sup>2</sup> in het landschap gaapt. Het is de bruinkoolmijn Hambach, die al meerdere dorpen heeft opgeslokt. Omdat Morschenich de komende jaren ook verdwijnt, zijn de meeste bewoners verhuisd.

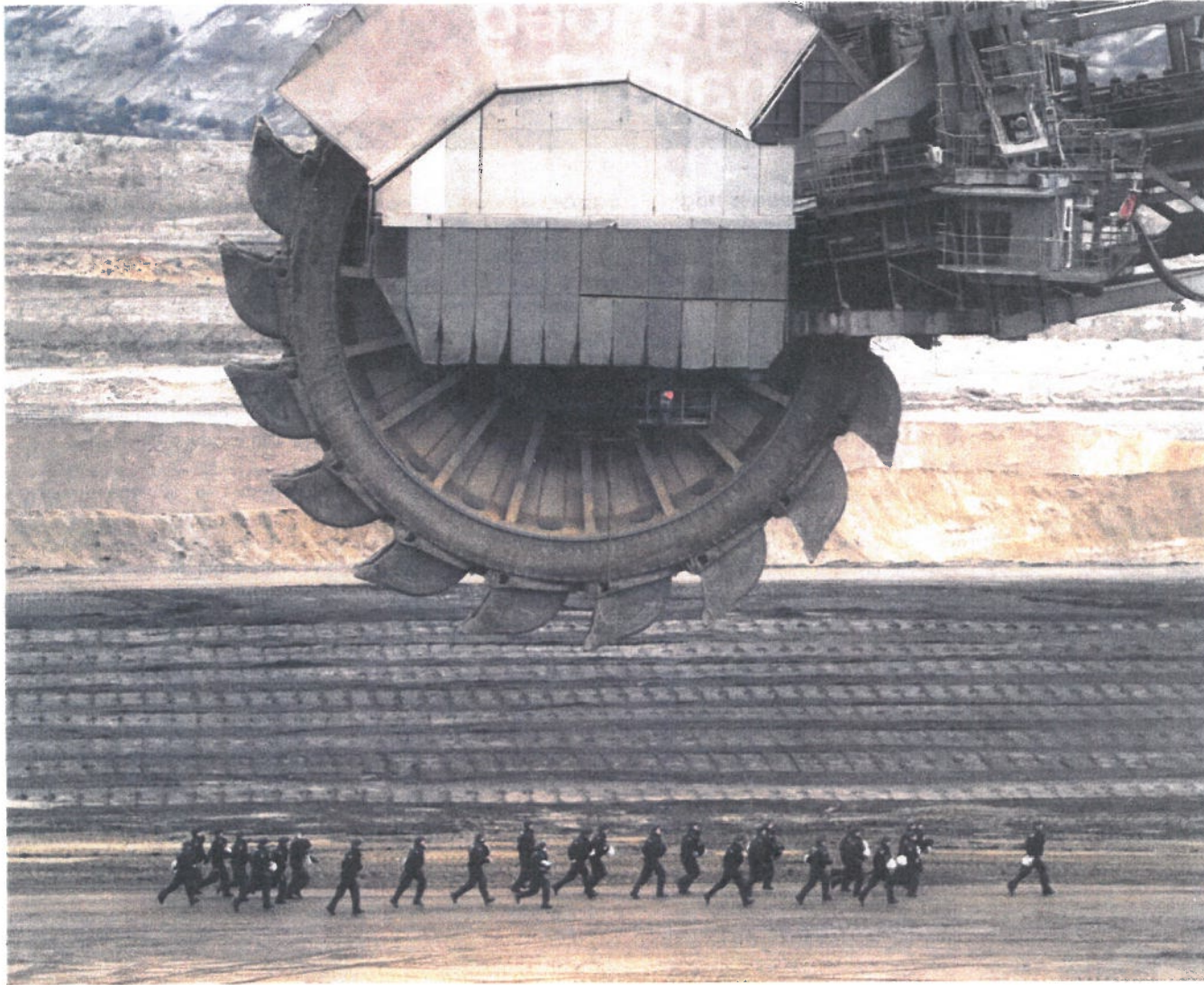
De actievoerders zijn hier om de krap vierhonderd meter diepe mijn te bezetten, uit protest tegen de bruinkoolwinning. Ze eisen sluiting van de mijn, die volgens hen niet alleen de omwonenden verdrijft, maar ook het milieu in de wijde omtrek vervuult. De aanleiding is de VN-klimaattop in Bonn, vijftig kilometer verderop. Daar willen beleidsmakers en vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven afspreken hoe ze de doelen uit het klimaatakkoord van Parijs gaan halen. Als Duitsland zich wil houden aan de belofte tot 2020 per jaar 40% minder CO<sub>2</sub> uit te stoten dan in 1990, moet het land volgens de actievoerders ophouden met het winnen van bruinkool.

Ook bij de coalitieonderhandelingen in Berlijn speelt bruinkool een belangrijke rol. De partij Die Grünen wil een snelle sluiting van de Duitse kolencentrales afdwingen. Maar Angela Merckels CDU en de liberale FDP willen de centrales nog een aantal jaar open houden.

'We verliezen ons thuis, dat is verschrikkelijk', zegt Franz-Josef Bolz. Als hij de telefoon opneemt, is hij net in een keukenzaak voor de inrichting van zijn nieuwe huis. De 52-jarige verpleger woont al dertig jaar in Morschenich en heeft twee zoons, van 18 en 22 jaar. 'De kinderen kunnen hier later niet meer terugkomen.' Bolz vindt de verhuizing nog moeilijker nu de druk om te stoppen met de bruinkoolwinning groeit. 'We weten dat bruinkool het klimaat kapot maakt, maar toch gaan ze ermee door', zegt hij.

Ook Antje Grothus uit het dorpje Buir, dat een paar kilometer verderop ligt, vindt de afbraak van dorpen zinloos. De vrouw met de levendige krullen is het gezicht van de vereniging 'Buirer für Buir', die de natuur en de dorpen in de omgeving wil beschermen. 'Het is ongelooflijk wat voor gaten er in het landschap worden geslagen', zegt ze. Ze wijst op het overschot aan elektriciteit dat Duitsland op veel dagen heeft, vooral als de windturbines draaien of de zon schijnt. 'Waarom worden dorpen verwoest voor stroom die wordt geëxporteerd?'

Bolz en Grothus hebben burens die dat anders zien. Zij werken in de mijnen of de kolencentrales van eigenaar RWE en zijn voor hun inkomen afhankelijk van de bruinkoolwinning. 'Jarenlang waren de verhuizingen geaccepteerd, omdat



Oproerpolitie loopt langs een graafmachine tijdens een demonstratie tegen bruinkoolwinning in Garzweiler. FOTO: REUTERS

## Bruinkoolmijnen ten westen van Keulen



de meeste bewoners de noodzaak van de bruinkoolwinning inzagen', zegt Manfred Maresch, regionale voorzitter van de industrievakbond voor de mijnbouw, de chemie- en de energiesector. 'Die acceptatie begint af te brokkelen.'

Bij de mijnwerkers leidt dat tot onzekerheid en onvrede. 'Onze leden zijn boos, omdat ze al jaren de zondebok zijn', zegt Maresch. 'Zij moeten Duitsland elke dag met energie verzorgen.' De trots van families die al generaties lang in de mijnen werken, komt volgens hem in het gedrang. Hij voorziet dat bruinkool de komende jaren nog nodig zal zijn. 'Duitsland is een industrieel land. We kunnen niet het risico lopen dat de stroom te duur wordt, of we geen elektriciteit hebben als het bewolkt en windstil is.'

Tussen de voor- en tegenstanders van de mijnen loopt een diepe kloof. 'De dorpen zijn gespleten', zegt Kolja Wlazek. De 51-jarige vrachtwagenchauffeur uit Buir is met zijn vrouw en zoon naar de protestacties komen kijken. Zojuist is een groep actievoerders in witte pakken over de rand van de mijn verdwenen. Honderden anderen staan nog op de

plek waar het gras overgaat in bruine, kleiachtige grond. In de verte is de bovenkant van een graafmachine te zien, aan de overkant van de mijn staat een kolencentrale.

Wlazeks woonplaats mag blijven, maar de bewoners klagen over gezondheidsklachten. 'Mijn vrouw en zoon hebben allebei astma', zegt hij. Vanuit de mijn waait fijnstof door de dorpen. 's Nachts is ook het geronk van de graafmachines te horen.

**'Het is ongelooflijk wat voor gaten er in het landschap worden geslagen. Dorpen gaan eraan'**

## Eigen bodem

Bruinkool is de meest vervuulende fossiele brandstof. Als vanaf 2018 de laatste steenkoolmijnen in Duitsland dicht gaan, is het daarnaast de enig fossiele brandstof die het land nog uit de eigen bodem haalt. De meeste bruinkool komt in het Rijnland uit de grond en uit de oostelijke regio Lausitz 100 kilometer ten zuiden van Berlijn. Het kleinste winningsgebied ligt op de grens van de Oost-Duitse deelstaten Thüringen, Saksen en Saksen-Anhalt. Duitsland voorziet met bruinkool in ruim 20% van zijn energiebehoefte, nog eens 20% wordt opgewekt met geïmporteerde steenkool. De stroomprijs stijgt gestaag. Voorstanders van het openhouden van bruinkoolmijnen wijzen erop dat elektriciteit altijd beschikbaar moet zijn, zolang wind- en zonne-energie niet kan worden opgeslagen. Op bewolkte, windstille dagen bijvoorbeeld is er nu minder stroom beschikbaar. Doordat in 2022 de laatste kerncentrales van het net gaan, bieden ook die geen garantie op een continu aanbod. Elektriciteit uit gas geldt als andere mogelijke overgangstechnologie.

De onvrede wordt zichtbaar rond het Hambacher Forst, een oud bos dat voor een groot deel is gekapt voor de mijn. In de resterende bomen hebben actievoerders boomhutten gebouwd, waar het hele jaar wonen om verdere kap te verhinderen. Vanaf de plek waar Wlaze staat, is het zelfgebouwde dorpje aan de rand van het bos te zien, compleet met keuken, voorraadkamers en badhuis. Net als veel andere buurtbewoners ondersteunt Wlaze de actievoerders met water, eten en warme douches. Een aantal van hen klaagt over dreigtelefoontjes.

Bolz veroordeelt zijn burens die in de mijnen werken niet. 'Niet de gewone medewerkers zijn schuldig, maar de zakenmensen van RWE en de politiek', zegt hij. Grothus herkent de manier waarop mijnwerkers zich identificeren met hun baan. 'Een van hen vertelde dat hij vroeger vol trots in zijn blauwe overal met het grote RWE-logo erop naar de supermarkt ging. Nu trekt hij die overal van tevoren uit', zegt ze. Volgens haar is het belangrijk de kolen een plek te geven in de Duitse geschiedenis. 'Maar de tijd van de mijnbouw is nu voorbij.'